

Gorniška literatura v času družbenih omrežij

Planinsko branje *Boj za kakovostna dela je tudi boj za objektivne informacije o razmerah v gorah*

Založbe, ki izdajajo planinske vodnike in literaturo, se bodoje s podobnim vprašanjem kot mnoge druge: kdo sploh še bere knjige? Foto MATEJ DRUŽNIK

Ko govorimo o gorniški literaturi, večinoma pomislimo na poetiko, kakršna veje iz knjig Juliusa Kugyja, Rudolfa Badjure, Aleša Kunaverja, legendarnega Tine-ta Miheliča ... Pričakujemo strast, veliko ljubezen, sprehod na meji med realnostjo in fikcijo, na robu preživetja. Toda to v času, ki mu vladajo družbena omrežja ter z njimi instantno planinstvo, zlagoma izginja iz knjižne ponudbe. Zamenjujejo jih vodniki s kratkimi in hitrimi informacijami, pa tudi ti izgublajo bitko s ponudbo, ki jo je mogoče črpati iz pametnih telefonov.

SIMONA BANDUR

Planinska založba je pred kratkim izdala zbirko treh novih vodnikov po Slovenski planinski poti, ki so jo pred 65 leti odprli na pobudo Ivana Šumljaka in velja za eno priljubljenih veznih poti pri nas ter eno najstarejših v Evropi in na svetu. Drobne knjižice so polne informacij, opisov poti, tu in tam bralca razveselijo še s kakšno osebno impresijo.

Mojca Stritar Kučuk, ki je avtorica drugega dela (Julijske Alpe od Mojstrane do Petrovega Brda), se strinja, da so bili opisi poti nekoč bistveno bolj prepleteni z osebni-mi podatki in izpovedmi avtorjev, toda kmalu se je pokazalo, da je

bolj smiselno, da se to dvoje ločuje. Tudi sama je pri tem striktna: v vodnike sodijo kratke in jedrnate informacije, prostor, kjer lahko avtor pokaže dušo, je še vedno v uvodu. Čustva, povezana z ljubeznijo do gora, Mojca Stritar Kučuk sicer popisuje v blogu *Čez tri gore* in do družbenih omrežij nima odklonilnega odnosa, nekoliko skeptična je le do tako imenovanega »instagram planinstva« kot nekakšnega sinonima za izlete v gore v slabi opremi samo zato, da bi naredili izjemen posnetek.

»Instagram je naredil veliko dobrega za promocijo planinstva, hkrati pa spodbuja le dosežke in lepe fotografije,« pravi sogovornica, sicer doktorica slovenščine in nekdanja urednica založbe **Planinske zveze Slovenije (PZS)**. V takih časih je zelo težko najti avtorje, ki bi še bili pripravljeni vložiti veliko truda v pisanje vodnikov in na splošno gorniške literature. »To zahteva trud in sistematičnost. V času hitrih informacij pa so ljudje navajeni, da nekaj napišejo, kliknejo in je že objavljeno na spletu. Knjiga zahteva drugačen, bistveno bolj premišljen pristop,« poudarja.

Ni prostora za romantiko

Zdaj se s tem problemom ukvarja urednik založbe **PZS** in urednik **Planinskega vestnika** Vladimir Habjan, ki se je podpisal že pod

kakšen ducat vodnikov in tudi nekaj leposlovnih del. Tipična je zbirka kratkih zgodb *Čez rob*, ki je izšla še v ponatisu in jo je mogoče v knjižnicah najti med leposlovjem, impresije in doživetja iz gorskega sveta slikovito opisuje še knjiga *Živeti z gorami*. Sicer pa v zadnjem času kot svoje največje delo označi vodnik *Alpe brez meja*, ki sta ga napisala s soprogo Ireno Mušič Habjan, izdala ga je založba Sidarta.

V tandemu je, kot je izdal soavtor, žena pristojna za opise, mož za uvode, vsekakor pa zahteva pisanje vodnikov veliko sistematičnosti in natančnosti. Ta Habjana sicer spremlja od nekdaj – v gore ne gre brez beležnice, pa ne zaradi misli na morebitno knjižno izdajo, ampak predvsem »ker nikoli ne veš, kdaj ti bo ta opis prav prišel. In mi je že.« Z gorniško literaturo je bil obkrožen od malega; podedoval jo je namreč od očeta in zelo rad se spomni, kakšni so bili tisti vodniki. »Bili so čisto popisani. Požiral sem jih, bral kot literaturo!«

Danes v vodnikih ni več prostora za romantiko. »Ljudje hočejo hitre in kratke informacije. Takšen je pač duh časa, vse je treba doseči na hitro,« pravi Habjan in v dokaz pokaže nekaj tujih vodnikov, natrpanih z informacijami in zelo kratkimi

opisi. »Po drugi strani pa tudi ni več prav veliko zanesenjakov, ki bi to delali s srcem, brez misli na denar, kot je to počel Tine Mihelič.« Toda pri tem Habjan ne vrže puške v koruzo: »Mladi, zagnani avtorji se še vedno najdejo, le spodbujati jih je treba.«

Pesnikov, kakršen je bil Mihelič (njegovo najbolj prepoznavno delo je posthumno izdani *Klic gora*), morda res ni več, kar pa ne pomeni, da ni več gorniških knjig, doda Habjan. »Pravega leposlovja niti v preteklosti ni bilo prav veliko, več je potopisnih, **alpinističnih**, odpravarških ali spominskih knjig, vendar se tu in tam le najde tudi kakšno pravo leposlovno gorniško delo, zadnje tako je bilo *Zlati zob* Tadeja Goloba. Takih zgodb si bralci želimo še več.«

Problem subjektivnih informacij na spletu

Pri vodnikih so zdaj aktualni izbirni s konkretnimi informacijami. Tako se je končal trend enciklopedičnih priročnikov, v katerih so popisane vse poti na nekem območju, kar je težko in zapleteno delo. »V Evropi izdajajo zelo malo enciklopedičnih

vodnikov,« poudari Habjan, ki bi rad usmeritev z izbirnimi vodniki uveljavil tudi pri založbi **PZS**. Neizogibno vprašanje: zakaj bi ljudje še kupovali vodnike, če pa vse informacije lahko dobijo na spletu? »Zaradi objektivnosti,« pravi sogovornik. Osrednja spletna stran, s katere ljudje v Sloveniji črpajo informacije, je zdaj *hribi.net*, kjer pa so včasih objavljene tudi neprehtane izkušnje, kot jih avtor razume subjektivno, kar je pogosto zavajajoče tako glede trajanja ture, predvsem pa zahtevnosti.

Problem objektivnosti je sicer vedno tu. Tudi pri prepoznavnih avtorjih je treba kdaj pa kdaj znati brati med vrsticami. »Tine Mihelič in Andrej Stritar, na primer, imata v svojih opisih prej oceno, da je tura malo lažja, kot je v resnici, Andrej Mašera in jaz pa raje napiševa, da je malo težja,« je za primer že večkrat navedel Habjan. Kljub temu pa so to avtorji z neznansko veliko izkušnjami pri pisanju vodnikov.

A težko si je delati utvare, tudi Habjan je prepričan, da bo šel razvoj bliskovito naprej. »V petih let pričakujem, da boš lahko vse opise, zemljevide, kode črpal s

pametnega telefona. S tem se sicer na **PZS** že ukvarjamo, toda kako bomo ob tem prodajali knjige?«

Brez odgovora

S tem vprašanjem se ukvarja tudi Janez Skok, soustanovitelj in direktor založbe Sidarta. »Ne vem, kaj se bo zgodilo, me pa to vsekakor zelo zanima – glede na to, da so vsi krepko vpeti v družbena omrežja.« Ta po njegovem prepričanju prav slovitih imen gorniške literature ne morejo poroditi. Pri Sidarti so pri izdaji knjig izredno previdni; najprej zato, ker je bilo že veliko napisanega in izdanega, drugič zato, ker vsega tudi ni vredno brati, kakor je kritičen Skok. Zadnji deli, ki so ju izdali, sta sicer knjiga Bogdana Biščaka z naslovom *Igra in biseri* in podnaslovom *Kako sem hčerki z **alpinizmom** razložil življenje ter Veliki turnosmučarski vodnik*.

● Gorazd Gorišek,

■ Mojca Stritar Kučuk,
Andraž Poljanec

Slovenska planinska pot I, II, II

Planinska založba **PZS**

STO TISOČ DNEVNIKOV

Pri **PZS** so prodali že več kot sto tisoč Dnevnikov s **Slovenske planinske poti**, v celoti pa jo je prehodilo več kot deset tisoč ljudi. »Slovenci se radi gibamo in hodimo v naravo, gore. Za marsikoga je to povabilo za spoznavanje novih krajev domovine, drugi vidijo v tem bolj športni vidik, tretji pa tako skrbijo za svoje zdravje in dobro počutje, da se spočijejo od naporenega delovnega tedna. Tako kot maratoni so vse bolj priljubljeni tudi pohodi in vezne poti,« je menil urednik vodnikov **Slovenska planinska pot** Jože Drab.

Obvezna oprema Vladimirja Habjana v hribih je tudi beležnica.

FOTO OSEBNI ARHIV